

5. Леся Українка. Зібрання творів у 12 т. К.: Наукова думка, 1978р., т. 11. 480 с.

6. Леся Українка. Зібрання творів у 12 т. К.: Наукова думка, 1979р., т. 12, 696 с.

7. Леся Українка. Публікації, статті, дослідження. (до Є. І. Драгоманової, О. П. Косач (матері), Г. Хоткевича, М. Павлика та ін.). Вип. 3. К., 1960. 109 с.

8. Панасенко Т. Леся Українка / Тетяна Михайлівна Панасенко; худож. – оформ. Є. В. Вдовиченко. Харків: Фоліо, 2019. 122 с.

9. Режим доступу: <https://kyiv.ridna.ua/2014/12/hram-voznosinnya-hospodnoho-na-demijivtsi/>

УДК 821.161.2.

**«УКРАЇНЬСЬКА БІАТРІЧЕ» І «ДОНЬКА ПРОМЕТЕЯ»:
ЖЕРТОВНЕ КОХАННЯ У ЖИТТІ
ГАННИ БАРВІНОК І ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Ігор Коляда,

*доктор історичних наук, професор кафедри методики
навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти Національного
педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
(м. Київ, Україна)*

У статті автором здійснено спробу порівняльного аналізу особистого життя Ганни Барвінок і Лесі Українки, ролі кохання у житті та творчості мисткинь, розкрито історію стосунків Ганни Барвінок і Пантелеймона Куліша та історію кохання Лесі Українки й Сергія Мержинського і його впливу на творчість поетеси, визначено значення жертовності у духовному та особистому житті двох видатних українських жінок, його ролі у житті їх обранців П.Куліша та С.Мержинського.

Ключові слова: *жертовність, жертовне кохання, творчість, українське жіноцтво, духовний світ, духовні ідеали*

In the article «Ukrainian Beatrice» and «Daughter of Prometheus»: sacrificial love in the lives of Anna Barvinok and Lesya Ukrainka» the author tries to compare the personal lives of Anna Barvinok and Lesya Ukrainka, the role of love in the life and work of figures, reveals the history of relations between Anna Barvinok and Panteleimon Kulish and the love story of Lesya Ukrainka and Serhiy

Merzhynsky and its influence on the poet's work. spiritual and personal life of two prominent Ukrainian women, his role in the lives of their chosen ones P. Kulish and S. Merzhynsky.

Key words: sacrifice, sacrificial love, creativity, Ukrainian femininity, spiritual world, spiritual ideals.

Сучасний глобалізований світ з його інформаційними технологіями, шаленим ритмом життя, культом споживання, наростаючим індивідуалізмом і егоїзмом, пропагуючи швидко мінливість нашого буття, руйнує загальнолюдські цінності, нівелюючи цінність людських почуттів. Кожен другий шлюб в Україні розпадається: на 10 одружень припадає 6 розлучень. За цим показником Україна - серед лідерів у Європі. Найчастіше шлюби розпадаються, не витримавши й трьох-чотирьох років. Пік розлучень припадає на період від 4-х місяців після укладення шлюбу до 1,5 року. тому актуальним і суспільно важливим та науково значимим є висвітлення міжособистісних стосунків у житті видатних українців, які слугували б прикладом жертвності особистого в ім'я високості почуттів. Такими прикладами для молоді генерації українців, покоління «зе» є історія кохання у житті двох видатних українок - Ганни Барвінок і Лесі Українки.

«Колись Домінікас був безтурботним диким конем. Він гасав лугами й полями та грався в піжмурки зі знайомими жабками. Направду, він тоді був не дуже вихованим, бо навіть не знав, як потрібно поводитися з гарними панночками-квітами. Навіть не замислювався, що краса існує для того, аби нею милуватися, складати для неї вірші й відчувати від цього велику радість. І лише кохання до синьоокої волошки та мандрівка до Африки змінили коня Домінікаса та весь його світ» (з міфології литовського народу) [4, с.4].

Їй - 15-ть. Він старший за неї на 9 років. Їхнє особисте знайомство відбулося на Різдво (25 грудня) 1842 р. у її родинному хуторі Мотронівка: «1845 рік. 24 грудня. Кутя. Хутір Мотронівка. Серед столової у великому панському будинку стоїть столітній круглий стіл; уже ніжки й шашелюки поточили - красиві - та він дорогий. Не одно покоління на ньому уже обідало, росло і хороші речі говорило, весілля справляло. Говорили про бувальщину, про старовину, про просвіту, як її поновляти далі - новим потягом» [12, с. 249]. А до цього вона слухала захоплені розповіді свого брата Василя про його київського товариша, котрий запевняв, що «хто раз бачив

Куліша, то ніколи його забути не може» [12, с. 278]. Так, воно й сталося: юна Олександра Михайлівна Білозерська закохалася у молодого юнака, в якому було «стільки вабливості, стільки чарування в мові, в обхідливості з людьми» [12, с. 278]. Хоча за спогадами брата Василя, сестра, вихована «під уважним наглядом матері, прагнула бути стриманою з Кулішем», молодий Пантелеймон Куліш відповів не меншою пристрасстю. І не дивлячись на відмову матері, він усе-таки домігся свого – згоди на їхнє одруження. У віці 77 літ (1905 року), Ганна Барвінок, пригадуючи ту пору, писала: «Всем ли так удастся в молодости три года обоюдной горячей любви? И теперь еще этот пыл любви не угас, и оттого я так долго живу, что есть горючесть жизни, есть фундамент - воспоминания прошедшего» [14, с. 306]. Проте їхнє 50 - річне подружнє життя не стане таким же ідеалічним, як про те мріялося юній Олександрі. У ньому буде все: й зради, й клятви у вірності, і прощення, і каяття. Він стане її натхненником у творчості. Саме Пантелеймону Кулішу належить авторство її літературного псевдоніму «Ганна Барвінок»: «Псевдонім же їй прибрав я, згадавши Діккенсову молитву: God, make my memory every green! і озирнувшись на Гомера, що мовляв: «Зеленіють Одиссеїві й старощі» [6]. Він буде редактором її літературних доробків, але і він буде винуватцем усіх бід і негараздів. Переживаючи за його долю (арешт та заслання у справі Кирило-Мефодіївського братства), вона втратить немовля і уже не зможе мати дітей ніколи, а він згодом не раз їй цим дорікатиме, бо «геть усе життя він прагнув і мріяв мати купу дітей, а його позбавили найсвятішого» [6]. І не тільки дорікатиме, але й відкрито нехтуватиме її товариством, принижуватиме її жіночу гідність перед друзями і знайомими, зазначаючи у своєму «Щоденнику» (вів у молоді роки, 40-і рр. XIX ст.), звинувачуючи її у провінційності, недостатній освіченості та неналежному рівні вихованості й культури [5, с. 116]. Так, у Олександри Білозерської-Куліш складався комплекс вини, а згодом з'явилась і почало прогресувати тяжке психічне захворювання [9]. Він, який, ще донедавна домагаючись одруження з нею, нині буде шукати втіхи у обіймах інших жінок, а вона виявлятиме дивовижно мудру терплячість під час його «романів» як от: з «ангелом», «милою квіткою» Манею де Бальмен (роман тривав 1,5 місяці); з «милим дівчам» 17-літньою Лесею (Олександрою) Милорадович (роман з якою у листах тривав більше як 2 роки); з емансипованою 23 - річною

«українською Жорж Санд», «мовчазним божеством», за означенням Пантелеймона Олександровича, Марією Вілінською (Маркович, псевдонім «Марко Вовчок» також їй він подарував), котрій швидко (через 5 місяців) він, 37-річний літератор (який знаходився на межі нервового зриву, уже не тільки подумував про самогубство, а й, навіть, склав заповіт), обридне своїм моралізаторством та іпохондрією; як от з Параскою Глібовою, втішаючись роллю «третього» в родині. Це захоплення юною красунею, за його словами, зробило його молодшим, у листах, навіть, зменшилося його звичне моралізаторство, але уже через деякий час він повертається до звичної творчої праці, заявивши знову, що «немає більшого щастя, як книги і здобуті з них знання». А вона, його Саня, «надзвичайно мила, простодушна жінка, прекрасний тип української жінки, що повна некорисливої любові, відданості, самопожертви, яке доходить, навіть, до самоприниження» (В. Аксакова) мовчки гаряче продовжуватиме кохати свого «дружину Панька» [9]. Завжди, будучи в тіні його слави, вона ж, дружина генія, опікуватиметься ним, як дитиною, створюючи моральні й матеріальні умови для його творчості; буде економістом, розпорядником, рекламним агентом одночасно, ставши його «тінню». Так, жертвне кохання і повага до праці свого чоловіка допомогли Ганні Барвінок затамувати власні образи, підпорядкувати особисте життя творчим задумам та ідеалам П. Куліша. Пантелеймон Олександрович, в одному з листів до П. Плетньова, редактора журналу «Современник», писав: «Жінки створені для того, щоб зробити з нас Сократів» [9]. І тут він мав рацію.

Отже, українська письменниця, «праматір української літератури» (І. Франко), «справжній поет жіночого горя» (Б. Грінченко) Ганна Барвінок, «українська Біатріче», «ідеальна дружина» (М. Євшан), своїм жертвним коханням, не відчуваючи власної самопожертви, не руйнувала, а «створювала», «вимальовувала» свого такого пристрасного до жіноцтва чоловіка впродовж багатьох літ їхнього подружнього життя. І завдяки цій надзвичайно дивовижно мудрій українській жінці світ побачив у постаті П. Куліша великого українця, талановитого митця, якому судилося відіграти провідну роль в українській культурі та українському національно – культурному відродженні ХІХ ст.

Жертвним коханням у житті і в той же час надзвичайно багатою сторінкою в біографії Лесі Українки стали її стосунки з

Сергієм Мержинським. У 1897 році різко загострилася хвороба Лесі Українки. Боротися з недугою у червні 1897 р. Леся приїхала до Ялти, де отримала листа від матері й дізналася про одруження Нестора Гамбарашвілі, стосунки з яким, за свідченням деяких біографів «були більш ніж дружніми» (про це начеб-то свідчила Лесина сестра – Ольга Петрівна): «Дуже сумно мені те, що ти пишеш мені про Гамбарова... Привітай його від мене, як побачиш, конечно, скажи, що я часто згадую його, а що я йому не пишу, то се, певне, його не здивує...» [7]. У липні того ж року відбулося знайомство тендітної, худорлявої, сором'язливої, на вигляд молодшої за свій вік 26-річної поетки, яка цікавилася марксизмом, Лесі Українки зі стриманим, скромним, делікатним, синьооким, вродливим, із хворобливою матовою шкірою і нездоровим рум'янцем 27-річним революціонером соціал-демократом, що захоплювався марксизмом, одним із організаторів I з'їзду РСДРП, засновником політичних гуртків у Києві та Мінську, котрий захоплювався поезією, білорусом Сергієм Костянтиновичем Мержинським (1870-1901). Київський університет він так і не закінчив, тож, як і численні російські інтелігенти, все життя заробляв на хліб щоденний приватними уроками. Леся – жінка Ломикамінь втілювала собою волю і мудрість, талант і щирість і, попри хворобу, бажала жити яскравим і повноцінним життям. Сергій Мержинський - це рідкісна, чудова особистість, смілива, незалежна, красива тілом і душею, яка повністю присвятила себе революційній боротьбі, лицар не казковий, а справжній, сучасний, про якого Леся мріяла ще в дитинстві [7]. «Типовий російський інтелігент (він не закінчив університету і все життя поневірявся по приватних уроках, як і численні російські інтелігенти), з тонким скорботним лицем, він був великим другом молоді і справляв чаруюче враження. І зовнішність його підкупала: прекрасний, тонкий, обрамований чорною бородою профіль, з блідим матовим, що часто палало нездоровим рум'янцем, лицем, з чорною хвилястою шевелюрою», - залишили про С. Мержинського спогади сучасники [11]. Цей надзвичайно привабливий чоловік справляв неабияке враження на сучасників: «Він подобався без винятку всім, хто тільки його знав. Делікатний, рівний у спілкуванні з людьми, м'який, щирий, правдивий, він надзвичайно привертав до себе увагу. В ньому гармонійно поєднувалися фізична й духовна краса, і в цій гармонії був секрет його привабливості» [7]. Так, полум'яна поетеса Леся Українка побачила у молодому чоловікові,

одержимому служінню народу, вогнів «зненацька проміння ясне», які запалювали «люди робочі» [7]. Молодих людей поєднала висока духовність, прагнення віддати себе до останку справі визволення народу та... хвороби, які кожен із них долав самотужки. Лесею мучив туберкульоз кісток, Мержинського – сухоти. «Мій новий знайомий панич Мержинський (направлений до мене Тучапським)», - уперше Леся згадала про С.Мержинського в листі до матері від 21 липня 1897 р. [2]. Петро Тучапський – київський знайомий Косачів, редактор «Рабочей газеты», видання якої за рішенням місцевих соціал-демократичних груп і петербурзького «Союзу боротьби за визволення робітничого класу» мало бути зоорганізоване у Києві. Лесею і Мержинського поєднали спільні погляди на життя, літературу, романтично-піднесене ставлення до революційного обов'язку, людяність, щирість і чесність. Мержинський цікавився творчістю Лесі Українки, високо її цінував, вважав надзвичайно талановитою поетесою. Молоді люди часто зустрічалися. Доволі швидко знайомство справді переросло у велику дружбу, а для Лесі – у глибоке кохання. Гарний, освічений, захоплений революційними ідеями, а також поезією, молодий чоловік не міг не пробудити в молодій дівчині прекрасне почуття кохання [11].

Три роки поспіль Сергій Мержинський приїздив до Косачів на вакації - у Гадяч та Зелений Гай на Полтавщині (липень 1898 р., липень 1899 р., липень 1900 р.). Його подарунки завжди супроводжували її, де б вона не була. Так, він подарував їй репродукцію мадонни Рафаеля, зробивши дарчий напис: «На добрую память о вместе проведенном времени 6 – 9/ II 1900 г. С.Мержинский» (за свідченням сестри Ольги, Леся Українка з цією картиною не розлучатиметься, завжди матиме її при собі); відвідавши Київ, він подарував Лесі перший том зібрання творів Генріха Гейне німецькою мовою, підписавши: «Панне Лесе в знак дружеской приязни 8.V.1900 г. Сер. Мержинский». Леся також неодноразово була у білоруського друга в Мінську (у 6-9 лютого й між 5-9 березня 1900 р, потім у 2-22 вересня 1900 р. й востаннє – від 7 січня до 5 чи 6 березня 1901 р.) [1, с. 370-371]. Усю бурхливість власних почуттів до смертельно хворого коханого Лесе виразить у 8 рядках: «Все, все покинуть, до тебе поинуть, / Мій ти єдиний, мій зламаный квіте! / Все, все покинуть, з тобою загинуть, / То було б щастя, мій згублений світе! / Стать над тобою і кликнуть до бою / Злую мару, що тебе забирає, / Взять тебе в бою чи

вмерти з тобою, / З нами хай щастя і горе вмирає» (16 листопада 1900 р.). А ще у ліричній сповіді від 7.11.1900: «Твої листи завше пахнуть трояндами, що в'януть, ти, моя бідна, пожухла квітко! Легкий, тонкий аромат — ніби нагадування про якусь любу, проминувшу мрію. І ніщо тепер так не ранить моє серце, як ці пахощі; тонко, легко, але невідступно, невгамовно нагадують вони мені про те, про що віщим голосом говорить моє серце і чому вірити я не хочу, не можу. Мій друже, любий мій друже, створений для мене, чи можливо, щоб я жила тепер, коли я знаю вже інше життя? О, я знала ще й друге життя, виповнене якимось різким, пронизаним жалощами і тугою щастям, що спалювало мене, і мучило, і гнало заламувати руки, і битися об землю в дикому прагненні пропасти, щезнути з цього світу, де щастя і горе так божевільно переплелися... А потім і щастя, і горе обірвалися так само раптово, як дитяче ридання, і я побачила тебе. Я бачила тебе і раніше, але не так чітко, але тепер я пішла до тебе всією душею, як заплакане дитя йде в обійми того, хто його жаліє. Це нічого, що ти не обіймав мене ніколи, це нічого, що між нами не було й слова про поцілунки; о, я піду до тебе з найміцніших обіймів, від найсолодших поцілунків! Тільки з тобою я не самотня, тільки з тобою я не на чужині...» [13, с. 257 - 258.].

Але незважаючи на те, що вони проводили багато часу разом уже після Ялти: бачилися в Києві і в Зеленому Гаї, С. Мержинський, судячи з усього, не відповів поетесі взаємністю. Проте, нам, сьогодні, не варто заглиблюватися в почуття молодих людей – вони були такими, якими були. Її кохання – високе і жертвне, її почуття вище ревнощів, а тому, знаючи якої втіхою для Сергія є листи від його коханої Віри Крижанівської, вона щиро писатиме їй листи: «Сегодня получили мы, Вера Григорьевна, Ваши письма, читали мы их оба, но отвечать я буду одна, потому что Сергей Константинович не в состоянии уже и диктовать, у него мысль работает с трудом. По ночам и по утрам он бывает то в бреду, то в странном и тяжелом полубредовом, полусознательном состоянии. Сознания достаточно для того, чтобы понимать безнадежность своего положения. Во вторую половину дня мысль его яснее, но все же он очень слаб, и нервы в таком ужасном состоянии, что я даже не хочу предлагать ему заняться перепиской, боюсь припадков, кошмаров и пр. на всю ночь. Да и что может он написать теперь!? Разве то, что говорит мне теперь, но лучше Вам этого не читать, это слишком тяжело. Вашим письмам С[ергей] К[онстантинович] был очень рад... Он

теперь ничьих писем не читает ... но Ваше прочел сам... Я теперь совсем переселилась к С[ергею] К[онстантиновичу] в дом его родных (теток), где он лежит, так он просил.... Я прихожу к нему в комнату несколько раз ночью, а около 6 ч[асов] утра совсем сменяю сиделку ... Когда с ним бывают особенно тяжелые припадки, то я остаюсь с ним одна, иногда бывает при этом его отец... но большей частью я одна, так как тетки его всегда в таких случаях или бегут вон из дому, или прячутся в дальнюю комнату. Я очень рада, что привыкла не бояться больных, а то было бы совсем плохое положение. С[ергей] К[онстантинович] не может теперь сам даже головы поднять сколько-нибудь высоко, кормить его надо, как ребенка, а кроме того, он не может теперь выносить одиночества (должно быть, реакция против одиночества всей жизни!). Я никогда не видала такого упадка сил... это начало конца, говорит доктор», – писала у листі до Віри Крижанівської-Тучапської Леся Українка (1901 р.) [3].

Коли Сергію стало дуже погано, Леся поїхала у Мінськ, у січні 1901 року, доглядати смертельно хворого. Родина відмовляла її від цієї поїздки. У Мержинського був туберкульоз у стадії загострення, а Леся нещодавно тільки стала почувати себе ліпше. Рідні дуже переживали, що «палиця Коха» знову причепиться до їхньої і так нездорової доньки (так згодом і сталося). Проте її, закохану, ніякі труднощі і небезпеки не могли зупинити. Забувши про свої болі, два з половиною місяці, Леся доглядала за Сергієм. Це був період надзвичайно трагічного напруження. Леся намагалася підбадьорити смертельно хворого Сергія, розв'язка насувалася невблаганно. Надії на одужання вже не було. Він уже не міг підвестися. Говорив мало і лише пошепки. Щодня температура 38-39°. Часто горлом ішла кров. «...Тепер от приїхала та й сиджу, жду, що далі буде. А далі, здається, нічого доброго не буде. Він уже близько півроку не встає з ліжка, кашель, кров, голос втратив зовсім, гарячка безперестанку, сили менш, ніж у дитини... Тим часом я тут уже тиждень і ліпшого нічого не бачу, хіба навпаки...мій друг спить не спить, лежить тихо, а я пишу листи і думаю собі: «Нащо, властиве, їх писати? тільки людям жалю собою завдавати!» Життя моє тут досить трагічне. Я мушу бути найспокійнішою від всіх, хоч я, власне, найменше маю ілюзій, а через те й надії (зо мною лікар був найщирішим)... В сьому правда те, що я не покину його так, як його покинули інші його друзі. Я з ним останусь, поки буде треба...», – писала Леся у листі до Ольги Кобилянської. У ніч на 18 лютого 1901 року, у хвилини одного з

найтяжчих нападів хвороби, коли Сергій забувся у тяжкому сні, Леся Українка в самому апогею пише драму «Одержима», в якій виразить так, як вона її відчувала, асоціативно і невігладливо-чесно, істинну суть стосунків своїх і С. Мержинського [10]. Довгий час літературознавці у драмі «Одержима» знаходили, то біблійний фантазмагоризм, то революційний романтизм. У своїй відчайдушній пісні про Христа і Міріам Леся висловила те, як вона свого коханого сприймала всі ці роки [8, с. 123]. 3 березня 1901 року С. Мержинський полишив цей суєтний світ на руках тієї, яка кохала його жертовно і без взаємності. Після похорону Сергія в Лесі сильний нервовий припадок, її мучать думки про самогубство, загострюється істерія та анемія, а також починає горлом іти кров (як іронізуватиме Леся – «новий дарунок щедрої природи»). Лесине жертовне кохання стало джерелом її поетичної творчості, саме любовна туга визначила зрілість творчості Лесі Українки. Так, інтимна лірика Лесі Українки народилася з любовної туги: «Уста говорять: він навіки згинув!», «Мрія далекая, мрія минулая...». Сергій Мержинський просив, щоб після його смерті, Леся, накривши його лице вуаллю, прикрасила його квітами і щоб ніхто не бачив його таким, яким його бачила тільки Леся. І, мабуть, у Лесиній душі, спогад про це прохання викликав надзвичайно зворушливу поезію «Квіток, квіток, як можна більше квітів...» [2, с. 78-83].

Ганна Барвінок і Леся Українка – жінки жертовного кохання, яке виявило Величність їхніх Душ, Високість їхнього Духу. Жертовність Кохання «Української Біатріче» і «Доньки Прометея» возвеличує і нині духовний світ українців, слугуючи прикладом справжніх почуттів, відданість яким творить вічні ідеали Щирості Добра Душі.

Література

1. Диба А. Катарсис: в горнілі апогею болю, або Леся Українка: до історії тексту й контексту / «Минуле і сучасне Волині та Полісся: Ковель і Ковельщина в українській та світовій історії». Науковий збірник. Вип. 65. Ковель, 2018. 624 с.

2. Диба А. «Він був другом її ідей...» (Леся Українка і С.К.Мержинський) // Українська мова і література в школі. – 1990. – № 1. С. 78-83.

3. Кохання у житті Лесі Українки / Режим доступу: http://zaikinatanja.blogspot.com/p/blog-page_10.html.

4. Ландсбергіс В. Любов коня Домінікаса: повість / В. Ландсбергіс; пер. з лит. Д. Чередниченка; худож. Н. Дойчева-Бут. – К.: Грані – Т, 2011. 104 с.

5. Лисак В. Виховна концепція родини в житті та творчості Ганни Барвінок / Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна: збірник наукових праць / головний редактор В. В. Середа. Львів: ЛьвДУВС, 2014. Вип. 2. 292 с.
6. Назаренко М. «Крім Кобзаря». Ганна Барвінок (1828–1911) / Режим доступу: <https://kyivdaily.com.ua/ganna-barvinok/>.
7. Панченко В. «Я бачила кохання й молодощі» (Леся Українка) / Режим доступу: <http://svitlytsia.crimea.ua>
8. Павлінчук Т. Іпостасі головного героя у драмі Лесі Українки «Одержима» / Вісник Житомирського педагогічного університету. – Випуск. 7. 2001. 132 с.
9. Рудяченко О. «Ганна Барвінок: Як мені не збожеволить! Життя та кохання дружини Куліша» / Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2486467-ganna-barvinok-ak-meni-ne-zbozevolit-zitta-ta-kohanna-druzini-kulisa.html>
10. Рудяченко О. «Леся Українка. Порятуй мене від самої себе» / <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3063075-lesa-ukrainka-poratuj-mene-vid-samoi-sebe.html>
11. Рябцева Л. «Леся Українка і Сергій Мержинський» / Режим доступу: <http://vnam.org.ua/uk/704>
12. Спомини про знаємність Куліша з домом Білозерських (Ганни Барвінок). Ганна Барвінок. / Ганна Барвінок. Збірник творів до 170-річчя від дня народження. Загальна редакція професора Василя Шендеровського, упорядкування Володимира Яцюка. – Київ: «Рада», 2001. 556 с. С. 249.
13. Українка Леся. Зібрання творів у 12 тт. К. : Наукова думка, 1975 р., т.1, с. 257 – 258.
14. Українська хата. 1911. № 5/6. С. 306.

УДК УДК 821.161.2.09

ЛЕСЯ УКРАЇНКА ЯК АПОЛОГЕТКА ХРИСТИЯНСТВА

Юрій Мартинюк,

ліценціат богослов'я, докторант з морального богослов'я (біоетика) кафедри богослов'я Українського католицького університету (м. Львів, Україна)

В статті розглянуто значення християнської тематики у драматичних творах Лесі Українки та її епістолярній спадщині. Запропоновано методологічний підхід трактування її творчості в ключі апологетики християнства. Виокремлено основні біографічні